

EXPUNERE DE MOTIVE

În România, s-a manifestat o tendință de îngreunare a accesului noilor partide pe scena politică locală și în Parlamentul țării. Această tendință este evidentă când ne raportăm la creșterea în mai multe etape a numărului de susținători de care este nevoie pentru a fi înregistrat un partid, precum și a pragului electoral care trebuie atins de o formațiune politică pentru a obține mandate în Parlamentul României. În 1990, erau necesari 251 de membri fondatori pentru înființarea unui partid politic. Numărul a crescut la 10.000 în 1996, pentru a ajunge la 25.000 de membri fondatori în 2003.

Adoptarea *Legii 14/2003 a partidelor politice*, care prevede un prag de reprezentativitate de 25.000 de membri fondatori, domiciliați în cel puțin 18 din județele țării și municipiul București, dar nu mai puțin de 700 de persoane pentru fiecare dintre aceste județe și municipiul București, a avut ca efect descurajarea participării politice a cetățenilor români, din cel puțin două perspective: din cea de candidat la alegeri și din cea de fondator al unei noi formațiuni politice. Aceste două efecte sunt măsurabile și pot fi exprimate prin cifre.

Atât legea din 1996 cât și cea din 2003 au redus gradual numărul partidelor politice care s-au înscris în competiția electorală pentru alegerile parlamentare. Dacă în 1990 și în 1992, 67 și, respectiv, 140 de partide intrau în competiția electorală, numărul lor a scăzut treptat, pe măsură ce condițiile de înregistrare a unui partid politic au devenit tot mai constrângătoare. În 1996, numărul partidelor politice care au participat la alegeri a fost de 61, în 2000 de 54, în 2004 de 45, în 2008 de 19, pentru a ajunge la doar 16 în 2012. De notat este și anomalia democratică constituită de faptul că numărul organizațiilor reprezentând minoritățile naționale care au participat la alegerile din 2012 a fost cu trei mai mare decât cel al partidelor, adică 19, și egal în 2008. Tot din cauza legii partidelor politice din 2003, doar 13 partide au mai supraviețuit condiției de a obține 50.000 de voturi la alegerile din 2004, restul au fost dizolvate de către Tribunalul București.

Simultan, legea partidelor politice din 2003 a avut ca efect scăderea constantă a numărului de cetățeni români înscriși în formațiunile politice, de la 1.735.430 în 2003, la 1.307.417 în 2007, pentru a ajunge la 1.208.058 în 2012.

În aceste condiții, pragul de reprezentativitate de 25.000 de membri fondatori, impus de Legea 14/2003, are ca efect *restrângerea exercitării dreptului de asociere*. Acțiunea de înființare a unui partid politic în România poate fi inițiat numai de către cetățenii a căror bunăstare și timp le permit strângerea a 25.000 de semnături din cel puțin 18 județe. Totuși, conform articolului 53 din Constituție, restrângerea unui drept poate avea loc doar în condiții excepționale. Dreptul la asociere este un drept *sine qua non* al democrației, în absența căruia regimul democratic ar înceta să existe. Dovadă stă și faptul că primul drept conferit românilor după Revoluția din 1989 a fost dreptul la asociere, prin *Decretul-lege nr.8 din 31 decembrie 1989 privind înregistrarea și functionarea partidelor politice și a organizațiilor obștești în România*. Fenomenul devalorizării partidelor, evocat de către Curtea Constituțională a României, prin Decizia nr. 35/1996, ca argument pentru măsura luată de legiuitor de a impune pragul de reprezentativitate, nu poate constitui motiv de restrângere a exercitării dreptului la asociere. Mai mult, Convenția Europeană a Drepturilor Omului prevede la articolul 11, punctul 1, că „*Orice persoană are dreptul la libertate de întrunire pașnică și la libertate de asociere (...)*”. Cu toate acestea, o parte din cetățenii români nu se pot exprima liber, fiindu-le restricționată participarea politică în calitate de membri al unui partid politic și în calitate de candidați la alegeri.

Legea 14/2003 și-a propus să instituționalizeze partidele politice, făcându-le în sine instituții reprezentative pentru întreaga populație românească, punând astfel, într-o oarecare

măsură, semnul egal între ceea ce ar trebui să fie două tipuri diferite de participare politică: adeziunea la un partid și votul electoral.

Pragul de reprezentativitate obligatoriu cerut de lege neagă existența clivajelor din societatea românească și împiedică integrarea și reprezentarea acestora. Bunăoară, interesele unui județ din România pot fi, în mod fundamental, diferite de cele din alte județe. Legea partidelor politice din 2003 constituie o piedică în calea participării politice a cetățenilor și se află în contradicție cu procesele de descentralizare și regionalizare.

Dintre statele europene, România impune condițiile cele mai constrângătoare pentru înființarea unui partid politic. În multe dintre democrațiile consolidate din Europa, precum Anglia, Olanda, Italia, Belgia sau Franța, un grup de trei cetățeni se pot asocia în scop politic, formând fie un partid politic, fie o asociație civică cu dreptul de a intra în competiția electorală. Din perspectiva ușurinței exercitării dreptului la asociere, România nu seamănă cu niciuna dintre țările europene, ci are mai multe în comun cu țările din spațiul ex-sovietic. Condițiile de înființarea a unui partid politic în România sunt chiar mai constrângătoare decât în Rusia și Ucraina, calificate ca fiind regimuri politice nedemocratice. În Rusia, sunt necesari 500 de membri fondatori, o scădere bruscă în 2012 de la 40.000 de membri fondatori, iar în Ucraina, sunt necesari 10.000 de susținători, care provin din cel puțin două-treimi din regiunile Ucrainei și din orașele Kiev și Sevastopol și din Republica Autonomă Crimeea. Doar în Kazakhstan se impun condiții mai constrângătoare decât în România, fiind necesare 50.000 de semnături pentru înființarea unui partid politic.

Așadar, conform pragului de reprezentativitate impus de legea partidelor politice, 1 cetățean român din 761 ar trebui să devină membru al unui nou partid politic. În Ucraina, 1 din 4.845 de cetățeni poate susține un partid politic. În Rusia, chiar și înainte de relaxarea condițiilor, era mai facil să înființezi un partid politic decât în România, raportul fiind de 1 cetățean din 3.452. Doar în Kazakhstan restricțiile le depășesc pe cele din România, fiind vorba de un raport de 1 la 350 de cetățeni. Raportat la mărimea populației, condițiile de înființare a unui partid politic în România conduc la un fenomen de partidizare a societății. Raportul este și mai mic dacă referința sunt cetățenii cu drept de vot, nu totalul populației.

Pragul de reprezentativitate de 25.000 de membri fondatori, necesar înregistrării unui partid politic, reprezintă o atingere directă și nemijlocită adusă existenței a însuși dreptului la liberă asociere.

Prin urmare, devine imperativă relaxarea condițiilor de înființare a unui partid politic în România. În această inițiativă legislativă pe care o propunem, intenționăm să înlesnim înființarea partidelor politice atât pentru alegerile parlamentare, cât și pentru alegerile locale. Propunem modificarea numărului minim necesar înregistrării unui partid politic prin reducerea numărului de membri fondatori la trei. De asemenea, propunem modificarea condițiilor de dizolvare a unui partid politic. Tribunalul București va putea dizolva un partid politic dacă se îndeplinesc alternativ următoarele două condiții: nu a ținut nicio adunare generală timp de 5 ani sau nu a desemnat candidați, singur sau în alianță, în două campanii electorale parlamentare succesive, în cel puțin o circumscripție electorală.

Aceste modificări aduse legii partidelor politice vor încuraja participarea politică a cetățenilor români, prin crearea partidelor „de jos în sus” și, mai ales, prin stimularea activismului politic la nivel local.

Roberta Ogaru